

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om indrivning av fordringar, temporär ändring av 7 § i lagen om indrivning av fordringar och temporär ändring av 24 § i kreditupplysningslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av lagen om indrivning av fordringar, temporär ändring av 7 § i lagen om indrivning av fordringar och temporär ändring av 24 § i kreditupplysningslagen (RP 59/2021 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jussi Päivärinne, justitieministeriet
- specialsakkunnig Mirja Kapraali, justitieministeriet
- avdelningschef, tingsdomare Jyrki Rinnemaa, Östra Nylands tingsrätt
- överinspektör Matti Laiho, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- expert Lauri Koskentausta, Finlands näringsliv rf
- chef för lagstiftningsärenden Tiina Toivonen, Företagarna i Finland rf
- bolagsjurist Maija Karskela, Suomen Perimistöimistöjen Liitto ry
- chefsjurist Antti Laitila, Finanssiala ry
- professor Tuula Linna.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Utsökningsverket
- Suomen Asiakastieto Oy
- OK Indrivning Ab
- Perintäritari Oy.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en lag om temporär ändring av lagen om indrivning av fordringar, en lag om temporär ändring av 7 § i lagen om indrivning av fordringar och en lag om temporär ändring av 24 § i kreditupplysningslagen. Avsikten är att genom de föreslagna temporära bestäm-

Betänkande LaUB 8/2021 rd

melserna fortsätta att underlätta situationen för de företag som på grund av covid-19-epidemin befinner sig i ekonomiska svårigheter.

Lagen om temporär ändring av lagen om indrivning av fordringar föreslås till sitt innehåll motsvara den gällande temporära lagen, med undantag av en enskild ändring. De bestämmelser som begränsar bruket av tratta föreslås dock vara i kraft en kortare tid än bestämmelserna om indrivningskostnader. När begränsningarna gällande användning av tratta har upphört, ska tiden för protest av tratta temporärt förlängas från 10 till 21 dagar.

Lagen om temporär ändring av lagen om indrivning av fordringar är avsedd att träda i kraft den 1 juli 2021 och gälla till den 30 april 2022, med undantag av bestämmelserna om begränsning av användningen av tratta, som är avsedda att vara i kraft till den 30 september 2021. Lagen om temporär ändring av 7 § i lagen om indrivning av fordringar och lagen om temporär ändring av 24 § i kreditupplysningslagen avses träda i kraft den 1 oktober 2021 och gälla till den 30 april 2022.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I början av innevarande år trädde en temporär ändring av lagen om indrivning av fordringar (513/1999, nedan indrivningslagen) i kraft. Ändringen hänförde sig till coronasituationen. I lagändringen föreskrivs det noggrannare än förut om indrivningskostnaderna för andra fordringar än konsumentfordringar och begränsas användningen av tratta. Lagutskottet tillstyrkte de temporära ändringarna i sitt betänkande om saken och ansåg att de är en del av de åtgärder genom vilka man strävar efter att underlätta för företag i den exceptionella coronasituationen (se LaUB 12/2020 rd).

Den temporära ändringen av indrivningslagen gäller till och med den 30 juni 2021. I den nu aktuella propositionen föreslås det att giltighetstiden för den temporära regleringen ska förlängas.

Sammantaget tillstyrker lagutskottet lagförslagen, men med följande kommentarer.

Förlängning av och giltighetstid för den temporära regleringen av indrivningskostnader

De föreslagna bestämmelserna om indrivningskostnaderna föreslås gälla till den 30 april 2022. Syftet med dem är att förhindra att höga indrivningskostnader ytterligare förvärrar de ekonomiska trångmål som en del företag har råkat i till följd av coronavirusepidemin (se RP, s. 5). Det framgår också av propositionen att det för närvarande bereds permanenta ändringar i indrivningslagen i fråga om indrivning av andra fordringar än konsumentfordringar, i enlighet med en skrivning i regeringsprogrammet. Målet är att överlämna en regeringsproposition om saken i slutet av höstsessionen 2021. Enligt propositionen bör de temporära bestämmelserna vara i kraft utan avbrott tills de permanenta ändringarna träder i kraft. Det är bättre än att först tillfälligt återgå till den reglering som gällde innan de temporära ändringarna trädde i kraft (se RP, s. 13 och 22).

Betänkande LaUB 8/2021 rd

Lagutskottet konstaterar att coronavirussmittan började öka betydligt igen i februari-mars i år, och statsrådet konstaterade i samverkan med presidenten att det åter råder undantagsförhållanden i landet (se RP, s. 3). Efter det har det fattats beslut om flera olika restriktioner som också har påverkat företagen och deras verksamhet. Under våren har coronasituationen dock lugnat sig, och man har börjat avveckla restriktionerna. Även vaccinationerna och deras omfattning framskrider. Coronasituationen är dock ännu inte över, och dess konsekvenser för samhället och ekonomin fortsätter ännu efter att epidemin lugnat sig och restriktionerna har hävts. Utskottet anser därför att det under dessa omständigheter är väsentligt att på olika sätt försöka hjälpa de företag som drabbats av coronan och restriktionerna i samband med den att klara sig igenom krisen. Ett sådant sätt är att förlänga giltighetstiden för de temporära ändringar i indrivningslagen som gäller indrivningskostnaderna också efter den 30 juni 2021.

När man överväger giltighetstidens längd är det enligt utskottet befogat att beakta att det har visat sig vara svårt att förutse coronaepidemins varaktighet och konsekvenser. Likaså har det betydelse att det bedöms att den ekonomiska situationen för de företag som råkat i betalningssvårigheter på grund av epidemin kommer att förbättras först med en viss fördröjning, när situationen i samhället i övrigt har normaliserats efter att restriktionerna har hävts. Enligt propositionen kommer återhämtningen för en stor del av företagen att pågå hela året eller kanske längre (se RP, s. 4).

En annan viktig sak är att regleringen av indrivningskostnaderna för andra fordringar än konsumentfordringar förblir så enhetlig, förutsägbar och tydlig som möjligt. Därför är det motiverat att försöka förhindra att man vid indrivningen av andra fordringar än konsumentfordringar tillfälligt — innan de permanenta lagändringarna träder i kraft — återgår till den reglering som gällde innan de temporära ändringarna trädde i kraft, eftersom detta skulle betyda att man inom en kort tid eventuellt skulle tillämpa tre specialregleringar med olika innehåll på indrivningskostnaderna (de temporära lagarna, den nuvarande permanenta lagen och den kommande permanenta lagen). Enligt inkommen utredning skulle detta medföra betydande merkostnader för borgenärerna och indrivningsbyråerna, bland annat på grund av ändringar i informationssystemen och förnyandet av avtal. Även domstolarnas arbete skulle försvåras. Eftersom indrivningskostnaderna för andra fordringar än konsumentfordringar före den temporära lagen inte heller reglerades lika noggrant som i de temporära bestämmelserna, kunde en återgång till de tidigare reglerna också innebära stora variationer i indrivningskostnadernas belopp (se RP 191/2020 rd, s. 9, 10 och 12, och LaUB 12/2020 rd, s. 3).

Utskottet anser att de ovannämnda omständigheterna talar för att giltighetstiden för de temporära ändringarna av indrivningskostnaderna på det föreslagna sättet förlängs till våren 2022.

Bestämmelser om indrivning med tratta

Begränsning av bruket av tratta

Enligt den gällande temporära lagen är det förbjudet att använda tratta, dvs. en betalningsuppsättning med hot om offentliggörande, i situationer där gäldenären är en privatperson, en enskild näringsidkare, ett öppet bolag eller ett kommanditbolag. Enligt den temporära lagen kan en tratta sändas till ett aktiebolag som är gäldenär, men den får dock inte offentliggöras eller anmälas för anteckning i kreditupplysningsregistret, om det aktiebolag som är gäldenär har en omsättning

Betänkande LaUB 8/2021 rd

som understiger 100 000 euro eller om räkenskapsperioden är bolagets första. Syftet är att skydda gäldenärsföretagen så att det inte snabbt uppstår anteckningar om betalningsstörning utan myndighetsprocess. Skyddet avser särskilt de ekonomiskt sett mest sårbara företagen, för vars skyldigheter fysiska personer enligt lagen ansvarar personligen, samt företag med liten omsättning.

I propositionen föreslås det att giltighetstiden för de begränsningar i den temporära lagen som gäller användning av tratta förlängs, men endast till den 30 september 2021. Bakgrunden till detta är att en strängare indrivningsmetod, dvs. en kombination av en betalningsuppmaning med hot om konkurs och en konkursansökan, igen har kunnat användas som indrivningsmetod från ingången av februari 2021. Då trädde en temporär ändring (14/2021) av konkurslagen (120/2004) i kraft, enligt vilken en betalningsuppmaning med hot om konkurs utgör en presumtion om insolvens när gäldenären inte inom 30 dagar från borgenärens betalningsuppmaning har betalat borgenärens klara och ostridiga fordran (se LaUB 14/2020 rd). Enligt bestämmelserna under normala förhållanden är betalningstiden i fråga en vecka. Den temporära ändringen av konkurslagen är i kraft till den 30 september 2021.

Lagutskottet konstaterar att utskottet vid behandlingen av propositionen om den gällande temporära ändringen av indrivningslagen ansåg att det finns både omständigheter som talar för och omständigheter som talar mot den föreslagna regleringen (se LaUB 12/2020 rd, s. 5). Utskottet menade att det är uppenbart att en tratta och i synnerhet den anteckning om betalningsstörning som den medför är viktiga påtryckningsmedel för frivillig indrivning av företagsfordringar och att de har betydelse för betalningstiljen hos en solvent gäldenär. Å andra sidan påpekade utskottet att företag som råkat i betalningssvårigheter på grund av coronasituationen i princip inte är ovilliga att betala, utan tillfälligt insolventa. Sammantaget stannade utskottet för att stödja begränsningen av användningen av tratta och att prioritera skyddet av företag som råkat i betalningssvårigheter i den rådande exceptionella ekonomiska situationen, som orsakats av coronapandemin. Utskottet konstaterade att ändringen oundvikligen leder till att aktualiteten hos den information som används vid bedömningen av företagets kreditvärdighet försämrats något. Utskottet betonade dock att ett företags kreditvärdighet även under den temporära ändringens giltighetstid kan bedömas utifrån ett omfattande kunskapsunderlag (se 27 § i kreditupplysningslagen).

I sitt tidigare betänkande betonade lagutskottet dock att det endast var fråga om temporär lagstiftning och ansåg att detta var väsentligt för godtagbarheten av den föreslagna begränsningen av användningen av tratta (LaUB 12/2020 rd). Utskottet anser att denna omständighet är ännu mer väsentlig i detta sammanhang, eftersom förlängningen av giltighetstiden för de begränsningar i den temporära lagen som gäller användning av tratta samtidigt innebär fortsatt sämre möjligheter att bedöma kreditrisken. Det i sin tur kan försvåra ställningen särskilt för borgenärer som är småföretagare och säljer varor eller tjänster på kredit. Å andra sidan har erfarenheterna av den gällande temporära lagen inte visat att små och medelstora företag som säljer varor mot faktura skulle ha drabbats av större kreditförluster än tidigare på grund av att bedömningen av avtalspartens kreditvärdighet har försvårats och därför själva skulle ha råkat i betalningssvårigheter. Utifrån erfarenheterna av den temporära lagen verkar det inte heller som om ändringarna, åtminstone inte tills vidare, skulle ha lett till att företagsfordringar överförs till rättslig indrivning i större utsträckning än tidigare eller i ett tidigare skede av indrivningen. I detta nu är det dock lämpligt att iaktta

Betänkande LaUB 8/2021 rd

försiktighet vid bedömningen av erfarenheterna, eftersom den temporära lagen har varit i kraft endast en kort tid.

Å andra sidan kan möjligheterna att nå de ursprungliga målen med regleringen försämrats om begränsningarna av användningen av tratta i den temporära lagen inte alls förlängs efter den 30 juni 2021, när man beaktar att coronasituationen ännu inte är över och att det kommer att räcka ett tag innan man ser en förbättring av den ekonomiska situationen för företag som råkat i tillfälliga betalningssvårigheter på grund av den. Lagutskottet anser att det under dessa omständigheter fortfarande är motiverat att prioritera hjälpen till företag som har betalningssvårigheter och således fortsätta begränsa användningen av tratta.

Med tanke på de negativa effekter som begränsningarna av användningen av tratta har på bedömningen av kreditrisken är det dock motiverat att förlänga deras giltighetstid endast en mycket kort tid. För en kort giltighetstid talar också det att borgenären har tillgång till en strängare metod än tratta, dvs. betalningsuppsmaning med hot om konkurs och inlämnande av konkursansökan.

Förlängning av tiden för protest av tratta

I propositionen föreslås som en ny metod att en tratta ska få offentliggöras eller anmälas för anteckning i kreditupplysningsregistret tidigast 21 dagar efter det att den har sänts, i stället för såsom tidigare tio dagar (lagförslag 2 och 3). Ändringen föreslås träda i kraft den 1 oktober 2021, dvs. efter det att de begränsningar som gäller användning av tratta i den gällande temporära lagen upphör, och gälla till våren 2022. Syftet är att hjälpa företag som har betalningssvårigheter på grund av coronasituationen genom att ge dem mer tid att reda upp sin ekonomiska situation innan trattan eventuellt publiceras eller anmäls för anteckning i kreditupplysningsregistret (se RP, s. 12).

Åsikterna bland de sakkunniga som utskottet hörde var delade när det gällde frågan om att förlänga tiden för protest av tratta, och det framställdes också förslag om kortare och längre tidsfrister än de som nu föreslagits. Sammantaget sett har utskottet beslutat att en temporär förlängning av tiden för protest av tratta i sig kan understödhas för att hjälpa företag som har betalningssvårigheter på grund av coronasituationen. För sådana gäldenärsföretag är det viktigt att tiden för protest är tillräckligt lång och gör det möjligt för dem att ordna upp sina ekonomiska angelägenheter. Men å andra sidan måste man med tanke på borgenärerna beakta att en förlängning av tiden för protest kan öka risken för att gäldenären skuldsätter sig ytterligare och försvaga trattans trovärdighet och effektivitet som indrivningsmetod. Det i sin tur kan leda till att borgenärerna snabbare än tidigare överför fordringarna i fråga till rättslig indrivning. Utskottet anser att den föreslagna förlängningen av tiden för protest med 11 dagar i ljuset av det som sägs ovan är en balanserad lösning som också beaktar den tid som postgången tar i anspråk.

Vid utskottsbehandlingen av propositionen lyftes det också fram behov av att ändra sättet för hur en tratta sänds. Det ansågs att en tratta bör kunna sändas elektroniskt till en företagsgäldenär i större utsträckning än för närvarande. Utskottet anser dock att det inte är möjligt att utvidga sättet att sända en tratta i samband med riksdagsbehandlingen av denna proposition, eftersom en sådan ändring kräver omsorgsfull lagberedning och konsekvensbedömning. Frågan om längden på de föreskrivna tidsfristerna i indrivningslagen i förhållande till leveranssäkerheten och befodrings-

Betänkande LaUB 8/2021 rd

takten för brevpost aktualiserades dock redan vid riksdagsbehandlingen av regeringens proposition om förslaget till den gällande temporära lagen (se LaUB 12/2020 rd och EkUU 24/2020 rd). Utskottet förutsätter med hänvisning till vad det sagt tidigare att de ändringsbehov som hänför sig till tidsfristerna bedöms noggrant vid beredningen av de permanenta ändringarna i indrivningslagen.

I detta sammanhang fäster utskottet också uppmärksamhet vid betalningstiden före utfärdandet av en tratta, som enligt både den permanenta och den gällande temporära indrivningslagen ska vara minst sju dagar (7 § 3 mom.). Sakkunniga ansåg att även denna tidsfrist bör förlängas vid sidan av tiden för protest av tratta. Utskottet förordar dock inte en sådan ändring, eftersom bakgrunden till den korta tidsfristen är strävan att främja en snabb och effektiv indrivning, vilket anses vara väsentligt i affärsrelationer. Det bör också noteras att när indrivningsbyrån sänder en tratta till gäldenären, skickar den samtidigt uppgifterna om gäldenären i fråga till kreditupplysningsbolaget. Gäldenären får då en anteckning om betalningsfördröjning i det offentliga register som förs av kreditupplysningsbolaget. En förlängning av betalningstiden före utfärdandet av tratta skulle således betyda att uppgiften om betalningsfördröjningen senare än för närvarande förs in i det offentliga registret. Det kunde i sin tur försämra bedömningen av gäldenärens kreditvärdighet.

Konsekvensbedömning och beredning av permanenta lagändringar

Vid behandlingen av propositionen om den gällande temporära lagen ansåg lagutskottet det vara befogat att följa lagens konsekvenser för gäldenärer och borgenärer samt för indrivningsbranschen och kreditgivningen (se LaUB 12/2020 rd). Det har ännu inte hunnit samlas särskilt mycket erfarenhet och kunskap om sådana konsekvenser, eftersom regleringen har varit i kraft endast en kort tid. Utifrån de uppgifter som hittills erhållits verkar det dock inte som om den temporära regleringen skulle ha försämrat betalningsmoralen, försvårat ställningen för borgenärer som är småföretagare och säljer varor eller tjänster på kredit eller ökat användningen av rättslig indrivning. Utskottet ser detta som positivt.

Erfarenheterna av och kunskapen om hur den temporära regleringen fungerar och om dess konsekvenser bör i vilket fall som helst utnyttjas i den pågående beredningen av permanenta ändringar i indrivningslagen. Utskottet betonar dock att en temporär reglering som utarbetats mycket snabbt med tanke på exceptionella omständigheter inte som sådan kan ligga till grund för permanenta lagändringar. Därför är det viktigt att de permanenta ändringarna i indrivningslagen bereds självständigt och som ett separat projekt från den temporära regleringen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1–3 i proposition RP 59/2021 rd utan ändringar.

Betänkande LaUB 8/2021 rd

Helsingfors 27.5.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Leena Meri saf
vice ordförande Sandra Bergqvist sv
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Hanna Huttunen cent
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Jouni Ovaska cent
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Mirka Soinikoski gröna
medlem Sebastian Tynkkynen saf
medlem Paula Werning sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.